YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
17 päivänä helmikuuta 1993 *

Yhdistetyissä asioissa C-159/91 ja C-160/91,

jotka Tribunal des affaires de sécurité sociale de l'Hérault (Ranska) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Christian Poucet

vastaan

Assurances générales de France (AGF) ja Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon (Camulrac)

ja

Daniel Pistre

vastaan

Caisse autonome nationale de compensation de l'assurance vieillesse des artisans (Cancava)

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg ja J. L. Murray sekä tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse ja D. A. O. Edward,

julkisasiamies: G. Tesauro,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- pääasian kantajat Christian Poucet ja Daniel Pistre, edustajanaan asianajaja Richard Marcou, Montpellier,

- pääasian vastaajat Camulrac, AGF ja Cancava, edustajinaan asianajajat Alain Coste ja Charles-Henri Coste, Montpellier, sekä asianajaja Florence Lyon-Caen, Cour d'appel de Paris,

- Ranskan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston osastopäällikkö Jean-Pierre Puissochet ja toisena asiamiehenä saman ministeriön johtava hallinnollinen avustaja Claude Chavance,

- Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Enrico Traversa, avustajanaan asianajaja Hervé Lehman, Pariisi,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan pääasian kantajien, pääasian vastaajien, Ranskan hallituksen, edustajanaan ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Philippe Pouzoulet ja Claude Chavance, sekä komission 10.6.1992 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.9.1992 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal des affaires de sécurité sociale de l'Hérault on esittänyt 14.1. ja 11.2.1991 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 18.6.1991, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan tulkintaa koskevaa ennakkoratkaisukysymystä.

2 Kysymykset on esitetty kahdessa asiassa, joista toisessa on kantajana Christian Poucet ja vastaajana Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon (jäljempänä Camulrac), joka on muissa kuin maatalousammateissa toimivien itsenäisten ammatinharjoittajien sairaus- ja äitiysvakuutusjärjestelmän hoitamisesta vastuussa oleva elin, ja sen valtuuttama elin Assurances générales de France (jäljempänä AGF); toisessa asiassa kantajana on Daniel Pistre ja vastaajana Caisse autonome nationale de compensation de l'assurance vieillesse des artisans de Clermont-Ferrand (jäljempänä Cancava).

3 Poucet ja Pistre vaativat niiden itseään koskevien päätösten kumoamista, joissa vaaditaan sosiaaliturvamaksujen maksamista edellä mainituille kassoille. Asettamatta kyseenalaiseksi sosiaaliturvajärjestelmään kuulumisen pakollisuuden periaatetta he katsovat, että heidän olisi voitava tässä tarkoituksessa vapaasti käyttää mitä tahansa yhteisön alueelle sijoittautunutta yksityistä vakuutusyhtiötä ja ettei heidän tarvitse noudattaa sellaisten edellä mainittujen elinten yksipuolisesti määräämiä ehtoja, joilla on vapaata kilpailua koskevien perustamissopimuksen määräysten vastainen määräävä asema.

4 Koska Tribunal des affaires de sécurité sociale de l'Hérault katsoi, että asioihin liittyi yhteisön oikeuden tulkintaongelmia, se päätti lykätä asioiden käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset, joiden sanamuoto oli sama kummassakin kahdessa asiassa, ja joissa tiedusteltiin,

"onko elintä, jonka tehtävänä on erityisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnointi, pidettävä perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä,

onko jäsenvaltion sisäisen oikeuden säännöksissä erityisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnoinnista vastuussa olevalle elimelle myönnetty määräävä asema yhteismarkkinoille soveltuva".

5 Pääasioihin liittyviä tosiseikkoja ja lainsäädäntöä, menettelyn kulkua ja yhteisöjen tuomioistuimessa esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä ainoastaan, jos se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

Ensimmäinen kysymys

6 Ensin on syytä muistuttaa, että, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa 238/82, Duphar, tuomio 7.2.1984 (Kok. 1984, s. 523, 16 kohta), yhteisön oikeus ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa säätää sosiaaliturvajärjestelmiensä sisällöstä.

7 Pääasioissa tarkoitetussa sosiaaliturvajärjestelmässä muissa kuin maatalousammateissa toimivilla itsenäisillä ammatinharjoittajilla on pakollinen sosiaaliturva, johon kuuluu itsenäisiä lakisääteisiä järjestelmiä, erityisesti sairaus- ja äitiysvakuutusjärjestelmä, jota sovelletaan kaikkiin muissa kuin maatalousammateissa toimiviin itsenäisiin ammatinharjoittajiin, sekä vanhuusvakuutusjärjestelmä niitä käsityöläisammatteja varten, joita asia koskee.

8 Näillä järjestelmillä pyritään sosiaaliseen tavoitteeseen, ja ne perustuvat yhteisvastuun periaatteeseen.

9 Niillä pyritään nimittäin vakuuttamaan kaikki niihin kuuluvat henkilöt sairauden, vanhuuden, kuoleman ja työkyvyttömyyden varalta, riippumatta heidän taloudellisesta asemastaan ja terveydentilastaan liittymisajankohtana.

10 Yhteisvastuun periaatteen osalta on syytä huomauttaa, että sairaus- ja äitiysvakuutusjärjestelmässä yhteisvastuu ilmenee siten, että kyseinen järjestelmä rahoitetaan liiketuloihin ja eläkkeisiin suhteutetuilla maksuilla; ainoastaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetut ja eläkettä saavat vakuutetut, joiden tulot ovat hyvin alhaiset, on vapautettu maksuista; etuudet sen sijaan ovat samat kaikille edunsaajille. Lisäksi henkilöt, jotka eivät enää kuulu kyseiseen järjestelmään, säilyttävät oikeutensa etuuksiin vuoden ajan ilman maksuvelvollisuutta. Yhteisvastuu merkitsee tulojen uudelleen jakamista paremmassa

asemassa olevien ja niiden välillä, jotka sellaisen järjestelmän puuttuessa jäisivät ilman välttämätöntä sosiaaliturvaa, kun otetaan huomioon heidän varallisuusasemansa sekä terveydentilansa.

11 Vanhuusvakuutusjärjestelmässä yhteisvastuu ilmenee siten, että työtä tekevän väestön suorittamat maksut mahdollistavat eläkkeellä olevien työntekijöiden eläkkeiden rahoittamisen. Se ilmenee myös eläkeoikeuksien myöntämisenä ilman maksuvelvollisuutta sekä sellaisten eläkeoikeuksien myöntämisenä, joita ei ole suhteutettu maksettuihin maksuihin.

12 Lisäksi yhteisvastuu ilmenee myös eri sosiaaliturvajärjestelmien välillä siten, että ylijäämäiset järjestelmät osallistuvat sellaisten järjestelmien rahoitukseen, joilla on rakenteellisia taloudellisia vaikeuksia.

13 Edelleen on todettava, että tällaiset sosiaaliturvajärjestelmät perustuvat pakollisten vakuutusten järjestelmään, joka on välttämätön sekä yhteisvastuun periaatteen soveltamisen että kyseisten järjestelmien taloudellisen tasapainon kannalta.

14 Oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että niiden järjestelmien hallinnointi, joista pääasioissa on kyse, on laissa osoitettu sosiaaliturvakassoille, joiden toimintaa valvoo valtio eli erityisesti sosiaaliturva-asioita hoitava ministeri, talousarviosta vastaava ministeri sekä julkiset elimet kuten yleinen talouden tarkastusvirasto (Inspection générale des finances) ja sosiaaliturvan yleinen tarkastusvirasto (Inspection générale de la sécurité sociale).

15 Täyttäessään tehtäviään kassat soveltavat lakia, eikä niillä siis ole minkäänlaista mahdollisuutta vaikuttaa vakuutusmaksujen määrään, varainkäyttöön eikä etuuksien määrästä päättämiseen. Sairaus- ja äitiysvakuutusjärjestelmän hoitamisessa alueelliset sairauskassat voivat osoittaa tietyille elimille, kuten niille, joita Ranskassa säännellään *Code de la mutualité* (laki keskinäisistä yhtiöistä) tai *Code des assurances* (laki vakuutusasioista) -laeilla, maksujen keräämisen sekä etuuksien myöntämisen niiden puolesta. On kuitenkin katsottava, ettei ennakkoratkaisupyynnöissä tarkoiteta kyseisiä elimiä, jotka toimivat ainoastaan sairausvakuutuskassojen valtuuttamina.

16 Arvioitaessa, sisältyvätkö perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa tarkoitetun yrityksen käsitteeseen sellaiset ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tarkoittaman kaltaiset elimet, joiden tehtävänä on sosiaaliturvajärjestelmien hoitaminen, on otettava huomioon edellä esitetyt näkökohdat.

17 On muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi (ks. erityisesti asia C-41/90, Höfner ja Elser, tuomio 23.4.1991, Kok. 1991, s. I-1979, 21 kohta), että kilpailuoikeudessa yrityksen käsitteeseen kuuluvat kaikki taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta.

18 Sairausvakuutuskassojen ja julkisen palvelun luonteisen sosiaaliturvajärjestelmän hallinnointiin osallistuvien elinten tehtävä on yksinomaan sosiaalinen. Tällainen toiminta perustuu kansallisen yhteisvastuun periaatteeseen, eikä siihen liity minkäänlaista voitontavoittelua. Maksettavat etuudet ovat lakisääteisiä ja riippumattomia vakuutusmaksujen määrästä.

19 Näin ollen kyseinen toiminta ei ole luonteeltaan taloudellista, ja sen vuoksi sitä harjoittavat elimet eivät ole perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa tarkoitettuja yrityksiä.

20 Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen kansalliselle tuomioistuimelle on vastattava, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa tarkoitettuun yrityksen käsitteeseen eivät kuulu sellaiset ennakkoratkaisupyynnöissä tarkoitettujen kaltaiset elimet, joiden tehtävänä on sosiaaliturvajärjestelmien hallinnointi.

Toinen kysymys

21 Ottaen huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toisen ennakkoratkaisukysymyksen ratkaiseminen ei ole tarpeen.

Oikeudenkäyntikulut

22 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan ja Saksan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal des affaires de sécurité sociale de l'Hérault'n 14.1. ja 11.2.1991 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa tarkoitettuun yrityksen käsitteeseen eivät sisälly sellaiset ennakkoratkaisupyynnöissä tarkoitettujen kaltaiset elimet, joiden tehtävänä on sosiaaliturvajärjestelmien hallinnointi.

Due Rodríguez Iglesias Zuleeg Murray

Mancini Schockweiler Moitinho de Almeida Grévisse Edward

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä helmikuuta 1993.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
presidentti